

**Рецензия от член на научно жури
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)
в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов**

Изготвил рецензията: Доц. д-р Ивайло Михайлов Михайлов, хабилитиран по научна специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № 294/27 март 2025 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Автор на дисертационния труд: докторант Цветелина Василева Цанкова (D010220230), задочна форма на обучение по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) към катедра „Финанси и кредит“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Тема на дисертационния труд: „Финансово-правни аспекти на държавната политика в условията на пандемията COVID-19“.

Научен ръководител: Проф. д-р Теодора Димитрова, катедра „Финанси и кредит“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

В представения за рецензиране дисертационен труд „Финансово-правни аспекти на държавната политика в условията на пандемията COVID-19“ има ясно формулирани обект, предмет, цели и задачи. В него се отстоява тезата, че „държавната политика в условията на пандемия е изправена пред множество предизвикателства, което налага вземането на своевременни рационални и ефективни финансово-правни решения в защита на обществен интерес, здравето и живота на хората“.

Обект на изследване в дисертационния труд е държавната политика в условията на пандемията COVID-19. Това включва мерките, стратегиите, нормативните актове и финансовите механизми, които държавата използва за справяне с икономическите и социалните последици от нея.

Предмет на разработката са конкретни финансови и правни механизми и инструменти, които държавата прилага в условията на пандемията COVID-19 и тяхната взаимовръзка в интерес на гражданите и обществото.

Дисертационният труд е изграден върху утвърдената класическа структура, включваща въведение, три глави с обособени параграфи, заключение, библиографски списък и приложение. Основната част на научния текст е изложена на 208 страници, допълнена от 14 фигури и 32 таблици, които визуализират ключови аспекти на изследването. В подкрепа на разработката са цитирани 80 литературни източника, от които 75 на български език и 5 чуждестранни. С увереност може да се заяви, че докторант Цветелина Цанкова е осъществила задълбочено проучване, систематизирайки и анализирайки фундаментални тези на водещи автори и изследователи в областта. Използваните източници са адаптирани с академична добросъвестност и методологична прецизност

при интерпретацията на конкретни финансови и правни аспекти, свързани с мерките на държавната политика в контекста на пандемията COVID-19.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалността на разглежданата тема произтича от дълбокото влияние, което пандемията COVID-19 оказва върху обществения, икономическия и правния живот на държавите в глобален мащаб. Сред основните причини за нейното значение се нареждат: извънредният характер на пандемията, икономическите последици, правните предизвикателства, социално-икономическите процеси на възстановяване, както и ценните уроци, които могат да бъдат извлечени за бъдещето. Тази тематика е съществена за изграждането на по-ефективни стратегии за справяне с подобни световни кризи в дългосрочен план.

Може да се заяви, че избраната тематика е в пълно съответствие с концептуалните и практическите потребности на съвременната икономическа наука и практика. Разглежданата тема има интердисциплинарен характер, изискваща задълбочени знания и анализ в областта на правото, политиката, финансите и социалното осигуряване, както и комплексно им взаимодействие в условията на пандемия.

Първа глава е озаглавена „Правни аспекти на държавната политика в условията на COVID-19“. Извършен хронологичен преглед на проблема – от появата на вируса през 2019 г. в Китай, през лавинообразното му разпространение по света, до обявяването на извънредно положение, поради създалата се пандемична ситуация. Отделено е място на обхвата на държавната политика по време на пандемия и нормативната база, имаща отношение към проблема. Направен е опит за авторова дефиниция на понятието „*държавна политика в условията на пандемия*“. Установена и изяснена е ролята на централните и местните органи на управление и систематично са изложени мерки и политики, които следва да бъдат предприети по време на епидемична вълна.

Втора глава е посветена на държавната политика в условията на пандемията COVID-19. На преден план са изведени финансовите аспекти на политиките на ЕС в условията на пандемия, с което се дава отговор на въпроса как и до каква степен ЕС може да реагира на променящата се среда. Направен е анализ на финансовите решения на централната и местната власт в България като обект на изследване е Община Велико Търново.

В *трета глава* докторант Цветелина Цанкова прави емпирично изследване на въздействието на въведените противоепидемични мерки върху икономиката и на социалните последици за обществото. Изследването е направено с помощта на статистически инструментариум и е подкрепено с анкетно проучване.

Всяка глава приключва с изводи, а в заключението на дисертацията са изведени основните моменти от направеното изследване. Към дисертационния труд е представено 1 приложение (анкетна карта) в общ обем от 3 страници.

В методологически план разработката се основава на няколко базисни научни методи на изследване, които са: методът на индукцията и дедукцията, структурно-функционалният, институционалният, описателният, статистическият, логическият и анкетният методи.

Авторефератът представя коректно основните положения от цялостното съдържание на дисертационния труд и отговаря на възприетите в академичната практика изисквания за съставянето на подобни научни разработки. В структурно отношение той е съставен от седем части: обща характеристика на дисертационния труд, основно съдържание и синтезирано изложение на отделните глави, насоки за бъдещи изследвания, справка за приносите и списък с публикациите, справка за съответствие с националните изисквания по ППЗРАСРБ и приложена декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В хода на своето изследване авторът е формулирал четири приносни момента предимно с научно-теоретичен характер, които са посочени в представена Справка за приносите.

Първо, анализирани са теоретични, нормативни и практически аспекти на проблема, за да се изведе профил на пандемията COVID-19 и на тази база се дефинира ролята на държавната политика в управлението на извънредната епидемична обстановка. Направена е систематизация на социално-икономическото въздействие на пандемията, с което се аргументира необходимостта от въвеждането на противоепидемични мерки.

Второ, на базата на анализ на финансовите решения на централната и местната власт в България са оценени целесъобразността и ефективността на финансовата политика на държавата в условията на пандемия, както и обвързаността и зависимостта ѝ от общата политика на ЕС. Аргументирана е социално-икономическата роля на държавата в подкрепа на бизнеса и домакинствата при преодоляване на негативните последици от пандемията COVID-19, както и способността ѝ за адекватно управление на целевото европейско финансиране за справяне с пандемията в България.

Трето, с помощта на съставен за целта на изследването инструментариум е направена оценка на въздействието на въведените противоепидемични мерки върху икономиката на страната.

Четвърто, след проведено емпирично изследване е извършена обективна оценка на ефективността на държавната политика в условията на пандемия, установени са нагласите на домакинствата по отношение на въведените противоепидемични мерки и са формулирани препоръки за преодоляване на последиците от пандемията COVID-19.

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд

В работата на докторанта се забелязват някои пропуски и слабости.

1. Липсва списък на съкращенията, което затруднява разбирането на текста. Например на стр. 117 последователно се използват няколко абривиатури, които преди това не са обяснени или споменати с пълните им наименования (СБАЛПФЗ „Д-р Трейман“, СБАЛК ЕАД - Велико Търново, ЦПЗ, ЦКВЗ и др.).

2. На стр. 18 в автореферата се твърди, че „...на макрониво свиването в търсенето и предлагането не е удачно да се преодолява чрез използването на публични средства, тъй като няма да се постигне положителен ефект и може да има голяма фискална цена“. Първо, твърдението е дълбоко невярно и, второ – противоречи на отстояваните в дисертационния труд тези. Ще приема, че това по-скоро е техническа грешка, отколкото съзнателно изведено заключение.

При прочита на дисертационния труд възникна следният въпрос:

1. Смятате ли, че намаляването на данъците е адекватна мярка за борба с негативните последици от разпространението на пандемията? Ако да, с кои данъци според Вас трябва да се реагира на подобен шок – преките или косвените?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Предоставеният ми за рецензиране дисертационен труд на тема *„Финансово-правни аспекти на държавната политика в условията на пандемията COVID-19“* отговаря по обем и качество на изискванията за докторска дисертация. Докторантът е постигнал целите на своето изследване.

С оглед на изложените аргументи давам положителна оценка на дисертационния труд и призовавам научното жури да гласува положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на **Цветелина Василева Цанкова** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Дата: 7 май 2025 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Ивайло Михайлов)